

Innspill fra Juristforbundet til Representantforslag om klagebehandlingstid i NAV Dokument 8:137 S 60 S (2022-2023)

Uholdbar saksbehandlingstid

Juristforbundet har innledningsvis lyst til å berømme forslagsstillerne i Frp for å påpeke det åpenbare: Et mål om klagebehandling på 12 uker for sykepengen er i utgangspunktet ikke et spesielt hårete mål. For dagpenger er måltallene dessverre enda mindre oppløftende; 24 uker. Opptil 52 uker- 1 års klagebehandlingstid for sykepengen er det vanskelig å finne dekkende uttrykk for. Flere av komiteens medlemmer eller andre vanlige og uvanlige folk hadde trolig slitt med å greie seg uten lønn i tre måneder.

«Tiltak», effekt og rettsikkerhet for dem som trenger det

Tiltak som ikke er stykkevis og delt. Og som ikke motvirker hverandre

I forslag 1 og 2 bes Regjeringen om å iverksette «tiltak» for å redusere klagebehandlingstiden for sykepengen og etablere et NAV-ombud. At det er behov for tiltak for å gjøre noe med saksbehandlingstider som ikke er en velferdsstat verdig er det vanskelig å være uenig i.

Juristforbundet antar at forslagsstillerne og Stortinget også denne gang ønsker seg tiltak som kan gi effekt på kort tid.

Utfordringen for NAV, slik Juristforbundet ser det, er at regelverket og støtteordningene behandles stykkevis og delt og at det er grunn til å utfordre myndighetene og de enkelte partiene til å sikre seg en mer samlet oversikt og tenke mer helhetlig når enkeltforslag fremmes og eventuelt vedtas. Da det eksempelvis før jul ble vedtatt at alle sosialmottakere skulle få 1000 kroner utbetalt før julaften, innebar det at det enkelte NAV-kontor måtte gjøre dette samtidig som man skulle sikre rettighetene til andre sårbare personer. I forlengelsen av dette foreslo forslagsstillerne motpoler på det politiske spekteret, Rødt, gjennom Dok 8:105 (2022-2023) «*strakstiltak mot forskjellskrise*». Det er fint at de som er i systemet fikk en tusenlapp, men man risikerer at de som venter på å få søknader behandlet ikke får sosialhjelp innen rett tid. Når ekstraordinære utbetalinger skal iverksettes, vil det gå på bekostning av andre oppgaver NAV har. Dette går ut over rettsikkerheten til innbyggerne, og ikke bare det økonomiske. NAV må og skal selvfølgelig til enhver tid tilpasse seg til det Stortinget bestemmer basert på hva de ulike partiene foreslår. Men Juristforbundet utfordrer derfor både forslagsstillerne bak dette representantforslaget og andre til å grave dypere slik at de ulike enkelttiltakene får effekt for flest mulig og dem som trenger det aller mest.

Hvis disse tiltakene denne gang skal bestå i eventuell *oppbemanning* eller omdisponeringer internt, er det igjen viktig å understreke at Stortinget selv jevnlig vedtar og endrer et svært komplisert regelverk som krever store mengder opplæring. Og opplæring krever tilgjengelige og dyktige **jurister**. For å sikre at folk får det de har krav på og likebehandling. Hvis noen av de menneskene som *dette* forslaget omhandler pga. treg klagebehandling i løpet av året muligens får behov for ekstraordinære utbetalinger i den situasjonen norsk økonomi er i, vil dette videre kreve automatiserte løsninger. Automatiserte løsninger krever juridiske ressurser for å sikre etterlevelse av lovkrav.

Hvorfor trengs egentlig jurister?

I september 2022 hadde kun 65 av landets 264 NAV-kontorer jurister. Det forskes i Norge omtrent ikke på trykderett, dvs. effekten av regelverket som Stortinget vedtar. Regjeringen har ikke gjennomført utredning av hva som er tilgjengelig juristkompetanse nå eller for fremtiden.

Kommunene velger selv og helt fritt om de synes det er viktig nok å ansette jurister. Jussen er et underfinansiert og billig studium og den kommende stortingsmeldingen om profesjonsutdanninger

som Regjeringen har varslet i 2024, er ikke jussen inkludert eller ser ut til å bli drøftet. Automatiserte løsninger og AI i NAV forutsetter at nåværende og fremtidige jurister har teknologikompetanse som gjør dem i stand til i et godt samarbeid med teknologer fremover som kan sørge for trygde- og sosiallovgivningen som Stortinget vedtar i praksis bidrar til at folk får de har krav på raskt og at det ikke skjer forskjellsbehandling eller diskriminering.

Så kan man selvfølgelig spørre seg om *hvorfor* forslagsstillerne og Stortinget fremover skulle engasjere seg i disse spørsmålene, som er fordelt på flere ulike stortingskomiteer og som kan oppfattes å ikke ha direkte tilknytning til akkurat dette fremlagte representantforslaget. Juristforbundet velger likevel å ta dette opp da alle disse utfordringene på ulike måter berører hvilket type tjenestetilbud brukerne av NAV nå og fremtiden vil møte.

Enhver organisasjon som representerer en profesjon eller fag meddeler antageligvis hvor nødvendige de er i store mengder til Stortinget og myndighetene. I hvilken grad jurister som profesjon har et omdømme blant politikere og myndigheter som gjør at de oppfattes som eventuelt mindre nødvendige vites ikke. Juristforbundet har kanskje selv et ansvar for at vi ikke har greid å synliggjøre godt nok hva en jurist er og gjør eller *hvorfor* jurister er politikernes helt nødvendige *verktøy* for å nå alle de målene, kvalitetsløftene og effekten av budsjettildelingene som Stortinget forutsetter. For NAV og andre sentrale deler av velferdsapparatet.

Den årlige rapporten fra NAV-klageinstans registrerte eksempelvis i 2021 kvalitetsavvik i en av tre saker om *arbeidsavklaringspenger* som er behandlet ved NAV-kontorene. Hovedårsaken til det høye kvalitetsavviket at veiledere mangler nødvendig kunnskap om forvaltningsrett og saksbehandlingsregler. Rapporten viste også tydelige brudd på NAVs plikt etter forvaltningsloven til å begrunne vedtakene sine. Om lovverket blir tolket eller behandlet feil i første omgang, fører det til unødvendig ressursbruk på feilutbetalingsaker samt klage- og ankesaker.

Juristforbundet mener selv at dette viser at tilgjengelig juridisk kompetanse i NAV er en investering i færre feil. Det er bedre å gjøre ting rett først enn å rette opp i etterkant. For samfunnet som helhet, men ikke minst for den enkelte bruker som blir rammet og trolig blir enda sykere enn vedkommende allerede var i utgangspunktet.

Forslagsstillerne og arbeids- og sosialkomiteens medlemmer er noen av de mest sentrale premissleverandørene for norsk velferdspolitik. Våre jurister i NAV er helt nødvendige for at de vedtakene Stortinget fatter skal kunne bli gjennomført.

Juristforbundet benytter anledningen til å invitere til direkte dialog med oss om tematikken. Enten som komite eller via enkeltfraksjoner. Og utover de av komiteens medlemmer vi allerede har avtalt møter med i kommende fremtid.

